

การพัฒนาคุณภาพแม่และ 1,000 วันมหัศจรรย์การดูแลหญิงตั้งครรภ์และเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี

ชุตินา ปัตลา

โรงพยาบาลพนมไพร อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด

จากนโยบาย 1,000 วันมหัศจรรย์การดูแลหญิงตั้งครรภ์และทารกแรกเกิดถึง 2 ปี เป็นแผนนโยบายเพื่อเอื้อให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับเสริมธาตุเหล็กและวิตามินโฟลิกสัปดาห์ 1 ครั้ง (สาวไทยแก้มแดง) และเมื่อตั้งครรภ์ (270 วัน) ก็ได้รับการดูแลก่อนคลอดอย่างมีมาตรฐาน จนหลังคลอด 0-6 เดือน (180 วัน) มีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตเกิดโรงเรียนพ่อแม่ในโรงพยาบาลและส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่และเด็ก 6 เดือน-2 ปี (550 วัน) พัฒนาการดี สูงดีสมส่วน การดำเนินงานที่จะช่วยขับเคลื่อนกิจกรรม ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดริเริ่มที่จะพัฒนางานโดยมีการส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่พร้อมจะมีบุตรได้รับยาเสริมธาตุเหล็ก ยาเม็ดเสริมไอโอดีน และตีมนมให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยได้รับคำแนะนำจากทีมสหวิชาชีพแพทย์และพยาบาลห้องคลอด งานส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก รวมทั้ง อสม. อบท. ชุมชน ภาคประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของประชาชน เพื่อให้มีการตั้งครรภ์ที่มีคุณภาพจนถึงหลังคลอดและทารกต้องได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนแรก-2 ปี และมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงวัยเจริญพันธุ์ให้มีความพร้อมในการมีบุตรพัฒนาการฝากครรภ์ 5 ครั้ง คุณภาพหญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดอย่างมีมาตรฐาน และการพัฒนาคุณภาพแม่และกระตุ้นให้เด็ก 0-2 ปี มีพัฒนาการสมวัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กำหนดกลุ่มเป้าหมายคือหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ในเขตอำเภอพนมไพรทั้งหมดจาก ปี พ.ศ. 2558-2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษา พบว่า การส่งเสริมสุขภาพหญิงวัยเจริญพันธุ์ให้มีความพร้อมในการมีบุตร พบว่าหญิงฝากครรภ์ได้รับการเตรียมการมีบุตร (โครงการสาวไทยแก้มแดง) มีการส่งเสริมสุขภาพมารดาโดยครอบครัวและอสม. ทำให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับยาเสริมวิตามินธาตุเหล็ก, โฟลิก และไอโอดีนทุกรายใน ปี 2561 แต่ด้วยภาวะโลหิตจาง $HCT < 33\%$ ปี 2558, 2559, 2560 ร้อยละ 27.8, 28.6, 28.76 ตามลำดับ ยังสูงกว่าเกณฑ์เนื่องจากมีโรคทางพันธุกรรม (ธาลัสซีเมีย) จึงต้องให้คำปรึกษาครอบครัวเรื่องการวางแผนครอบครัวร่วมด้วย ผลพัฒนาการฝากครรภ์ 5 ครั้ง คุณภาพ หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดอย่างมีมาตรฐาน พบว่าระบบการนัดหมายและการจัดบริการเชิงรุก ผลงานร้อยละการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ปี 2558, 2559, 2560 ร้อยละ 69.34, 84.15, 84.01 ตามลำดับ และร้อยละการดูแลฝากครรภ์ครบ 5 ครั้ง คุณภาพปี 2558, 2559, 2560 ร้อยละ 54.01, 74.69, 72.49 ตามลำดับ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและการพัฒนาคุณภาพแม่กระตุ้นให้เด็ก 0-2 ปี มีพัฒนาการสมวัยโรงพยาบาลพนมไพรได้จัดบริการคลินิกนมแม่ในงาห้องคลอด ห้องฝากครรภ์ และคลินิกหลังคลอด ส่งผลให้ร้อยละการกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนเพิ่มขึ้นตามลำดับปี 2558, 2559, 2560 ร้อยละ 73.50, 86.86, 82.61 และส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยใช้แบบประเมินพัฒนาการ TDSI และกระตุ้นการส่งเสริมพัฒนาการโดยมีมุมนิน กอด เล่น เล่า ฝ้าดูฟันในคลินิก ส่งผลให้ร้อยละเด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ปี 2558, 2559, 2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 88.98, 97.61, 97.31 ตามลำดับ ข้อเสนอแนะ จากการพัฒนาคุณภาพแม่และ 1,000 วันมหัศจรรย์การดูแลหญิงตั้งครรภ์และเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี สรุปผลวิจัยดังนี้ 1) โรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขควรดำเนินการเตรียมความพร้อมในการมีบุตรของหญิงตั้งครรภ์และครอบครัวโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและอสม. เพื่อส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกและกระตุ้นการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ 5 ครั้ง คุณภาพ จัดกระบวนการที่ดีในการให้บริการตั้งแต่ระยะก่อนคลอด ระยะคลอดและระยะหลังคลอด 2) การกระตุ้นให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และครอบครัวควรมีการส่งเสริมพัฒนาการ กิน กอด เล่น เล่า พร้อมฝ้าดูฟันจะส่งผลให้เด็ก 0-2 ปี มีพัฒนาการสมวัย และ 3) ควรนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนารูปแบบการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็ก ซึ่งสอดคล้องนโยบายมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิตเพื่อการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ